

BS"D

Between Teshuva and Hatarat Nedarim

Insights to Teshuva from Kol Nidrei

R. Mois Navon

Beit HaKenneset HaSefaradi BeRimon – Shabbat Shuva 5782

הושע פרק יד פסוק ב

שובה ישראל עד יקום אלהיך כי כשלת בעונך :

Thus opens the haftara for Shabbat Shuva. We are now in the midst of the ten days of repentance - Bein Kese LeAsor. As we approach the ultimate day of teshuva – YK – I thought it would be instructive to look at the opening ceremony of YK to get an insight into the process of teshuva that we are to involve ourselves in during these days.

YK, as we know, opens with the Kol Nidrei ceremony wherein we are matir nedarim (annul vows). The question that bothers anyone who has given this any thought is: Why? Why do we start YK, the day of atonement, the day of teshuva, the day of introspection (hitbonnenut penima, פְּשׁוּט מַעֲשִׂים), with a seemingly unrelated formal legal ceremony (tekes mishpati formali)? Many have sought to answer this question and indeed there are many interesting answers. Tonight I would like to offer a new approach - one that looks at the ceremony in a symbolic, didactic, light. That is, I suggest that the ceremony is to direct us (lekavein otanu) as to the process of teshuva, the essence of the day. For indeed, the opening ceremony of the day should, most reasonably, point us to the essence of the day.

And really, the KN ceremony cannot be about legally annulling vows since the legal act of hatarat nedarim is prohibited on Shabbat, all the more so on YK that is Shabbat Shabbaton (unless the neder was related to Shabbat). And anyway we actually do the legal hatarat nedarim procedure erev RH or erev YK.

So, to understand what Kol Nidrei is really about, we need to understand what is the process of annulling a vow. The Shul" A explains that, in essence, one must simply express remorse (harata) – like we say in Kol Nidrei: “regarding them all, we regret them” – בכלהון אחרטנא

שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדרים סימן רכח סעיף א

מי שנדר ונתחרט, יש תקנה ע"י חרטה, ואפילו נדר באלהי ישראל. ...

Nevertheless, because remorse is something that one can express without really being remorseful (lezayef), both to others and even to oneself, there is a need to go to a Beit Din or a Hacham (mumcheh yachid) wherein the hacham is to investigate the vow to find a condition for which, had it been known at the time of the vow, the individual would never have made the vow (nimtza lo petach). So explains the Shul" A:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדרים סימן רכח סעיף ז

מי שנתחרט בעיקר הנדר, אינו צריך פתח אלא שישאלנו החכם: אתה חפץ בנדר זה, והוא אומר: איני חפץ בו, מתחרט אני שנדרתי ומתיר לו. ומיהו צריך שיתחרט בעיקר הנדר, שהיה רוצה שלא נדר מעולם; אבל אם אמר שעתה הוא מתחרט, ועד עתה הוא חפץ במה שנדר, לא הוי חרטה, שצריך שיעקור הנדר מעיקרו. ויזהר הנודר שלא יאמר שמתחרט מעיקרו, אלא אם כן הוא ברור לו שהיה רוצה שלא נדר מעולם, שאם לא כן אין ההתרה התרה והוא באיסור נדר כל ימיו. **ואם אינו מתחרט, צריך לבקש לו פתח לומר לו: אילו היית יודע דבר זה לא היית נודר, ונמצא הנדר נעקר מעיקרו.** וכיצד היא הפתח, כגון שנדר על דבר אחד ומפצירין בו הרבה שישאל עליו, אומרים לו: אילו ידעת שיפצירו בך כ"כ ולא תוכל להשיב פניהם לא היית נודר, והוא אומר: כן. (ויש אומרים דחוזרין ושואלין לו אם מתחרט) (מרדכי פרק שבועות שתיים). ואפילו פתח שמוגף הנדר הוי פתח, כגון שהדיר פלוני מנכסיו אם יעשה דבר פלוני, ועבר ועשאו, פותחין לו: אילו היית יודע שהיה עובר על דברך לא היית נודר, והוא אומר: כן. **ויש מי שמצריך שניהם: פתח, וגם חרטה.** הגה: ונהגו להחמיר ולעשות מן החרטה פתח, שלאחר שאומר שמתחרט מעיקרא, אומרים לו: אילו ידעת שנתחרט, כלום נדרת, והוא אומר: לא. ואז מתירין לו.

The point of the “petach” is to insure we understand the remorse over the vow. That is, we are not to express remorse for the vow today, but from ever making it. For example, let’s say I made a vow not to eat ice cream, because, say I want to cut it from my diet. But now I when I am out with friends and everyone is having ice cream, I regret the vow. That is not the kind of regret that allows for its legal annulment. Rather, I must regret ever having made the vow – me’ikaro.

We see here that one really needs to investigate his neder and find in it something for which it is clear to him that he would never have taken such a vow and thus can say sincerely: I regret it.

Now, if you think about it, is this not exactly the process of teshuva?! We are to sincerely express remorse for ever having done misdeeds. And to be sure that we are remorseful, we are to investigate our past misdeeds and realize that they should *never* have been done. As the Rambam teaches:

רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ב

ומה היא התשובה הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשה עוד שנאמר יעזוב רשע דרכו וגו', וכן יתנחם על שעבר שנאמר כי אחרי שובי נחמתי [זאת אומרת: התחרטתי], ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם שנאמר ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו וגו', וצריך להתודות בשפתיו ולומר עניינות אלו שגמר בלבו.

This realization is to be based on the fact that if we were in that same position, but with an awareness of factors that we absented from our decision making then, would now insure that we would never have done them. As the Rambam teaches on teshuva, is exactly the same as for annulling a vow:

רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה א

אי זו היא תשובה גמורה, זה שבא לידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ופירש ולא עשה מפני התשובה, לא מיראה ולא מכשלון כח, כיצד הרי שבא על אשה בעבירה ולאחר זמן נתייחד עמה והוא עומד באהבתו בה ובכח גופו ובמדינה שעבר בה ופירש ולא עבר זהו בעל תשובה גמורה, הוא ששלמה אמר וזכור את בוראיך בימי בחורותיך, ואם לא שב אלא בימי זקנותו ובעת שאי אפשר לו לעשות מה שהיה עושה אף על פי שאינה תשובה מעולה מועלת היא לו ובעל תשובה הוא, אפילו עבר כל ימיו ועשה תשובה ביום מיתתו ומת בתשובתו כל עונותיו נמחלין שנאמר עד אשר לא

תחשך השמש והאור והירח והכוכבים ושבּו העבים אחר הגשם שהוא יום המיתה, מכלל שאם זכר בוראו ושב קודם שימות נסלח לו.

Accordingly, we “uproot” the misdeed (neekar meikaro) just like we “uproot” the vow. This is teshuva.

We go through the list of Kol Nidrei:

כָּל נִדְרֵי וְאֶסְרֵי וְשְׁבוּעֵי וְחַרְמֵי וְקוֹנָמֵי וְקִנְיֵסֵי וְכַנּוּיֵי,

stating all the possible ways one could make an oath, perhaps as a parallel to all the possible ways one could do a sin. Each and every way must be investigated to understand what we didn't understand of the conditions then, so that we can uproot it from its essence (me'akar meikaro) – to make it as if, in a sense, it never happened. This the could be an understanding of RL who famously said that teshuva turns willful transgressions turn to merits:

תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב

והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) + מסורת השי"ס: [הוא] + יחיה!

On this phenomenon I would also add that perhaps we can understand Resh Lakish as teaching that misdeed became a merit, not, of course that a sin is good, but because of the effort, the teshuva, itself is a great mitzvah – and it was performed on the misdeed, without which there would be no mitzvah of teshuva. Of course it would be better not to sin, but it is the very sin that provided the raw material for the mitzvah of teshuva.

And teshuva is the great mitzvah, as the Gem. learns from this week's haftara:

תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד א

אמר רבי לוי: גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך.

Shabbat Shalom.

תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב Alternate ending: **Commented [MN1]**

יומא דף פו עמוד ב

אמר רבי יונתן: גדולה תשובה (שמקרבת) + מסורת השי"ס: [שמביאה] + את הגאולה, שנאמר ובה לציון גואל ולשבי פשע ביעקב. מה טעם ובה לציון גואל - משום דשבי פשע ביעקב.